

maalet om denne Møllens Eneret en Prøvelse ved Domstolene, og derhos anholdt om, at en Sagsfører maatte blive beordret til paa Regjeringens Vegne at modtage det Søgemaal, han til den Ende agtede at anlægge, hvilket og fra Ministeriets Side er foranstaltet; medens Cierne af Ribe Veirmølle have anseet det at være Regjeringens Sag at optræde som Sagsøger for at see Spørgsmaalet om den af dem prætenderede Evangsmaaleret afgjort, og derfor ikke have fundet sig foranledigede til at optræde som Sagsøgere mod Regjeringen, medmindre der i alt Fald dertil maatte forundes dem beneficium processus gratuiti. Indenrigsministeriet, som i saa Henseende er gaaet ud fra, at det, da Møllevang i Kongeriget Danmark er et aldeles exceptionelt Forhold, maa paaligge den, der paa samme stotter et Retskrav, at bevise dets Tilværelse, har derfor under 6te September s. A. ladet de sidstnævnte Mølleiere forelægge en Frist af 3 Maaneder, inden hvilken de ville have at bringe Sagen under Domstolenes Afgjørelse, og efterat denne Frist var udløben, uden at de havde foretaget noget Skridt til en retslig Forfølgning af deres Paastand, har man ikke troet, at Spørgsmaalet om Afsløningen af den Aarhus og Varde Møller tilkommende Eneret til Maling burde udsættes efter en eventuel Afgjørelse af fornævnte Mølleieres Paastand. Skulde den, mod Forventning, blive bragt for Domstolene og af disse kendt gyldig, vil Sagen for deres Vedkommende igjen være at optage.

Hvad nu Aarhus Vandmølle angaaer, har Ministeriet efter foregaaende Correspondence med den daværende Kammeradvocat fundet det tilstrækkelig godtgjort, at der tilkommer samme en Eneret til for Aarhus Bys Beboere at male alt det Korn, som disse til deres Brug have fornødent. Dette hjemles nemlig ved et Kongeligt Skjøde af 11te August 1664, hvorved Møllen blev solgt fra Kronen til Handelsmand Jens Jensen Wissting, og hvori er henviist til en senere gjentagne Gange og senest under 14de Marts 1846 confirmeret Kongeligt Bevilling af 8de Januar 1651, hvorved det tilfuges Tolder Heinrich Møller, til hvem Møllen dengang var pantfat, at

han og Arvinger eller hvem Møllen med deres Vinde haver, maa nyde og beholde bemeldte Mølle med lige Friheder og Benaadninger som de, den for dennem i Brug havt haver, derpaa nydt, hvorhos det i Særdeleshed befales, at Alle og Enhver, som bygge og boe i Kjøbstaden Aarhus, skulle endeligen rette deres Leilighed efter og være tiltænkt at lade male herester som tilforn hyad Korn, som de til deres Brug fornødent haver, udi fornævnte Aarhus Mølle og intet andetsteds, saafremt de, som herimod befindes at gjøre, ikke derfor vil stande til Rette, som vedbør. At den omhandlede Rettighed tilkommer denne Mølle, har derhos ogsaa steds af Rentekammeret, Generaloldtkammeret og det danske Cancellie været erkendt under de mange tidligere Forhandlinger, som have tilfattet at erholde Rettigheden afløst, hvilket dog ikke skete, fordi Communen, hvem Spørgsmaalet da nærmest maatte interessere, ikke dertil vilde give noget som helst Bidrag. Naar den ommeldte Eneret nu, i Dverestemmelse med Loven af 14de April 1852 § 15, skal bortfalde, hvad ogsaa Indenrigsministeriet har antaget i sig at være ønskeligt, er det efter Grundlovens § 87 klart, at derte ikke kan see uden mod fuldstændig Erstatning til Cieren, og uagtet man, som nyssanført, tidligere steds er gaaet ud fra, at Afsløningsbyrden maatte paahvile Communen, vil det, naar Rettighedens Ophævelse nu grundes paa en fra Regjeringens Side emaneret Lov, hvorefter al Møllevang for Fremtiden skal søges ophævet, og Communen endog har en særegen til Monopolet knyttet Fordeel ved den samme ifølge heraf tilkommende lave Maaletart, som navnlig dens Magistrat endog vil have reserveret eller erstattet, nu ikke kunne undgaaes, at Erstatningen for Monopolets Ophævelse maa falde Statskassen tillast. Under Reservation af det Offentliges Ret i enhver Henseende, har Ministeriet derfor ogsaa gjennem Amtmanden over Aarhus Amt afsordret Cieren af ofsnævnte Mølle en nærmere Dpgivelse af, hvor stort et Beløb han maatte formene, at der kunde tilkomme ham i Erstatning for Ophævelsen af den omhandlede Rettighed, idet man tilføiede, at det i saa Henseende maatte paaligge ham at fremskaffe de